

Paavolaisten sukuseuran
vuotelella 1950

Paavolaisten Sukuseura ry.

Jäsenlehti N:o 12

1972

J. W. Siellman on sanonut:

"Niin kauan kuin kansakunta rakastaa omaa historiaansa, elettyä muinaisaikaansa, niin kauan on myös toivoa sen tulevaisuudesta. Semmoinen orastava rakkaus on varmin todistus kansakunnan valveutuneesta itsetietoisuudesta, ja sen säilyminen osoittaa, ettei tämä tietoisuus ole hävinnyt, etteivät kansakunnan henkiset voimat ole ehtyneet."

Nämä sanat voitaneen huomattavasti pienempää mittapua käyttäen velvoittavina esittää osaltaan jokaiselle suomalaiselle suvulle - mutta varsinkin luovutetun Karjalan osan eri suvulle. Näistä suvuista me, Paavolaisten talonpoikaissuku, olemme yksi niistä harvoista kannakselaisista talonpoikaissuvuista, jolla jo alueluovutuksen tapahtuessa oli olemassa yhdyssiteenä vuonna 1936 Kivennavan Vuottaalla syntyneet saanut Paavolaisten Sukuseura r.y.

Tämän nyt koemielessä ilmestyvän vaatimattoman lehden tarkoituksena on sukuseuran sääntöjen mukaan

- ylläpitää yhteyttä suvun jäsenten välillä sekä

- levittää tietoja suvun ja sen jäsenten vaiheista ja näin lujittaa sukuhengen ja sukukunnian tuntoa jäsenissä.

Tässä mielessä sukuseura jo etukäteen kiitollisena tulee ottamaan vastaan ja säilyttämään tietoja, kirjallisia kuvauksia ja valokuvia sekä muuta kuva-aineistoa sen jäsenten vaiheista. Säilyttämisen arvoisia ovat myös suvun eri haarojen keskuudessa jo osittain täräksi muuttuneet ja sellaisina vielä muistissa olevat jutut ja käskyt.

Lämpimän sukulaisterveisin

J. W. Paavolaisten
Johannes V. Paavolaisten

SISÄLTÖ

J. W. Siellman on sanonut - Johannes Paavolaisten	Kansilehti
Runo - Lahja Vartiola	sivu 1
Mutaelinua Tyttulasta - Lauri Paavolaisten	2
Haastatteluja - Mariti Paavolaisten	7
Sukuaitteesta asiaa - Juhani Paavolaisten	11
Sukumme historiaa - Jaakko Paavolaisten	12
Sihteerin näkökulmasta - Teivo Paavolaisten	13

PAAVOLAISEN SUKUSEURA
JOHTOKUNTA

Puheenjohtaja apul. poliisipääll. Johannes Paavolainen
33560 Tampere 66 Sammonkatu 19 E-71

Väripuheenjohtaja kauppias Lauri Paavolainen
47710 Jaala

Historioitsija valtiotiet. Jaakko Paavolainen
00170 Helsinki 17 Snellmaninkatu 15 A-6

Sihteeri kirjuri Toivo Paavolainen
00940 Helsinki 34 Penttinkuja 2 B-67

Kouva Aina Muroma Paavolainen
00100 Helsinki 40 Penttinkatu 19 A

Kouva Eino Vuola Paavolainen
15100 Lahti 40 Vuoksenkatu 9 A-67

Rak. mestari Eino Paavolainen
15210 Lahti 21 Hiusmestarinie 70

Rak. mestari Toivo Paavolainen
00610 Helsinki 31 Koskelaentie 29 A-67

Viikokirjuri Matti Paavolainen
00530 Helsinki 70 Penttinkatu 22 E-40

Hei!

Oli ensin Pietari Paavolainen
Tuli rajan takaa rengiksi vainen
Hän Marian nai
Ja perhettä sai
Ja huolia riitti miehellä kai.

Oli vastukset annettu voitettaviksi
Sai jälkeläiset jo talollisiksi
Oli Suomea kieli
Ja rohkea mieli
Jo koulutiellekin joku läksi.

Näin kasvatti elämä sukua suurta
Me olemme kaikki Pietarin juurta
Olet karjalainen
Ja kannakselainen
Tule mukaan seuraamme, Paavolainen.

Ja seuraavan kerran kun tavataan
Niin kenties yhdessä tanssataan
Se hieman maksaa
Sen kyllä jaksaa
Joka kolmas vuosihan kokoonnutaan.

Älä pidä pienistä puutteista lukua...
Me olemme kaikki samaa sukua
Käy vanhakin puku
Kyllä tuntee suku
Perinteitähän yhdessä vaalitaan.

Tervetuloa mukaan toivoo

Matintytär

MUISTELMIA TIRTULAN SUKUHAARASTA

JA

KIVENNAVAN VIENOLASTA

Sukuhaaran muuttamisesta Vuottaalta Tirttulaan ei ole täsmällisiä aikatietoja, mutta ennen Viipuri-Pietari rautatien valmistamista se on ollut eli 1800:n puolivälissä. Päättellen siitä, kun tamperelaiset kävivät kauppaa Pietariin hevoskolonnilla, joissa saattoi olla kymmeniä hevoskuormia ja jotka pitivät tapanaan yöpyä menen tullen Tirttulassa, jossa olivat monessakin talossa huomattavan suuret suojakatokset kuormastoille ja olipa synnyinkodissani lähes kymmenhuoneinen päärakennus kaksikerroksinen, lisäksi naapureillakin, hyviä tiloja ajomiesten lepoa varten. Isoisäni, jolla oli oma maatilapaja, suoritti matkalaisten hevoskengitykset ym. kunnostukset. Kauppakolonnat veivät Pietariin pääasiassa verkkaa ja sarkaa, tuoden paluukuormissa taas olutta tynnyreissä. Mainitun rautatien valmistuttua tällainen kaukaisempi liikenne tällä "suurella Venäjän maantiellä" loppui, joka tie vanhimmilta ajoilta lie ollut jokseenkin ainoa vilkas kauppatie ja sotatiekin Suomen ja Venäjän välillä. Tampereen kolonnat olivat hyvin suunniteltuja. Niissä kulki etukäteen kevyemmällä ajopelillä hevosella miespari järjestelemässä yö- ja ruokapaikat ja kolonnan lähtiessä he suorittivat kaiken aiheutuneen jälkiselvittelyn taloihin.

Vanhan esivanhemmilta jääneen tarinan mukaan silloin kun Tirttulana tila oli ostettu, ei siinä ollut häävit rakennukset, mutta tavallista isompi veljessarja rakensi kaksikerroksisen päärakennuksen ja hyvin ison karja- ja taloussiipirakennuksen kujankatoksineen, niin että koko karjapiha oli ympäriinsä rakennettu, päärakennuksen muodostaessa yhden sivun. Päärakennuksen julkisivu oli vapaa, ja samansuuntainen juhlava pihlajarivi kukoisti talon korkeudella. 1910 tienoissa rakennettiin uuteen kohtaan uusi päärakennus, sekä karja- ja talousrakennukset, jotka sitten 1939 alkanut talvisota tuhosi.

Veljessarjan, josta on mainittu, ovat todennäköisesti muodostaneet Antti Johanneksenpojan pojat, nimittäin: Heikki, Johannes, Tuomas, Matti, Pietari, Antti, Aatami ym. Se laajensi tarmokkaasti Tirttulana tilan viljelyksiä, raivasi korpea ja kaatoi kaskea, niin että tila oli kylän suurin ja tilan viljelykset ns. uusjaksossa järjesteltiin osittain uudelleen ja yhteen lohkokoon, lukuunottamatta Lintulan luostarin rajalla olevaa Rautakorven palstaa. Tilaa ei ollut ositeltu, paitsi että yksi mäkitupa oli lohkatettu erillisen ja

1.28

Lauri

tila maarekisterissä kantoi nimeä "Paavolaian RN:o 25". Mainitun veljessarjan hajaantumisesta ei myöskään tällä kertaa ole tarkempia tietoja, mutta käyttäakseni isäni nimitystapaa, Pietari-setä oli siirtynyt Kirkonkylään kauppiaksi 1870-luvulla ja omisti siellä pitäjän ehkäpä isoimman maatilana, joka siirtyi 1920-luvulla kauppojen kautta Kivennavan kunnalle. Aatami-setä ja Tuomas-setä siirtyivät Raivolaa kauppiaksi, sekä Ant-setä Terijoelle kauppiaksi, Heik-setä muutti Joutselkä 7:ään maakauppiaksi ja tilanomistajaksi. Mat-setä asui naapurissa omalla tilallaan Tirttulassa, mutta hänen ja hänen vaimonsa kuoltua ei tilalle jäänyt heiltä viljelijää. Johannes, eli isoisäni, jäi sitten alkuperäiselle Tirttulana tilalle omistajaksi.

Veljeksistä oli kolmella puolisoina Kuokkalasta Käävän tyttäriä, sisaruksia, ja isoisälläni myöskin Kääpä puolisona, mutta nähtävästi ei samoja sisaruksia riittänyt hänelle.

Millaisia perintöselvityksiä veljeksillä erotessaan on ollut, ei tällä kertaa kyetä selville saamaan, mutta Heik-sedän erotessa on ainakin irtaimiston jakoa suoritettu tätini Maria Karlssonin aikanaan selittämänä. Kaikesta päättäen kauppiaksi ryhtyneet veljekset aikanaan vaurastuivat parhaiten, sillä elämä vilkastui kovasti Terijoella ja Raivolassa rautatien valmistuttua, huvilaelämä samoin, eikä Kirkonkylän teiden risteyksessä ollut asiakasta puutetta.

Pietar-sedän kuoltua kulumassa olevan vuosisadan alkuvuosina Kirkonkylän eronneessa sukuhaarassa tapahtui luonnollisia muutoksia sikäli, että 1912 vaiheilla kauppa siirtyi sukuun tulleiden Käävän tyttärien isälle Pietari Käävälle Kuokkalasta. Samoin tuli eteen maatilasta luopuminen 1920 luvun vaiheilla. Sitä hoiti Johannes Pietarin poika (agr.), mutta perikunnan keskeisten osien selvittelyssä (erittäin arvokas ja pitäjän isoimpia kiinteistöjä) hän lienee kuulemani mukaan katsonut osien lunastuksen olevan sitä luokkaa, ettei maatalouden kannattavuus sitä kestänyt. Mainittu Johannes oli aikanaan Nuorisoseuran ja sekakuorojen keskeisin henkilö, vieläpä musiikin johtajanakin. Hänellä oli bassoääni, jota moni meistä vanhemmista kuorolaisista muistelee.

Pietari Pietarinpoika (Pietar-sedän Pekka), joka lakimieheksi valmistuttuaan sai lisänimiä kuten Herassööding, Pekka Herra ja lisäksi isäni nimitti häntä Vienolan Pekaksi.

Pietari Pietarinpoika ja Antti Johanneksenpoika olivat samanikäisiä parin kuukauden ikäerolla. He kävivät, todennäköisesti se oli vuonna 1889, vapunpäivänä sota-arvassa Kyyrölässä yhdessä hevoskyydillä, ja silloin oli ihmeen aikainen kevät, koska maantte pölysi ja tiysi löhti vihannoi puissa. Isäni kertoman mukaan

Jos kerta tulee, niin tul... kummastakin sotamies, tatkka su-
-en kummastakin raakku. Tosiasia lienee ollut, että kaikkien ter-
-veiden miesten kesken suoritettiin siellä ns. arvannosto, jolla va-
-littiin määrätty määrä miehiä kolmeksi vuodeksi asevelvollisuutta
suorittamaan ja loput reserviin. Antti Johanneksenpoika nosti sel-
-laisen arvan, joka vei kolmeksi vuodeksi Viipuriin Tark'ampuja-
-pataljoonaan, ja Pietari Pietarinpoika veti reserviläisen arvan, ja
-vähän alakuloisina he palasivat takaisin. Antti Johanneksenpoika
-astui vakinaiseen ja kesäisin aliupseerina oli kouluttamassa Kyy-
-rölässä Pietari Pietarinpoikaa muiden reserviläisten joukossa.
Kouluttaminen tapahtui suomalaistenkin joukoissa venäjän kielellä,
-koska naapurien joukossa hän joskus innostui vanhempanakin selos-
-tamaan sotilastemppeja ja venäläisiä komentosanoja, vaikka ei
-muuten venäjänkieltä juuri taitanutkaan.

Pietari Pietarinpoika, (herassöding) varatuomari, Äyräpään
-henkikirjuri aina vuoteen 1930, omisti Kirkonkylässä matkailuop-
-paissakin mainitun Vienola-nimisen mahtavan ja kauniin puiston,
-jonka pinta-ala lienee ollut n. kymmenen hetaaria, johon liittyi
-välittömästi muitakin metsäalueita kuten Usva, Eerola ym. Vie-
-nolassa hänellä oli myös kaunis kotinsa ja virastonsa. Loukasoja,
-joka virtasi puiston läpi, sai varastoida vetensä Vienolan tekojär-
-ven pienine saarineen, säännöstelypatoineen, jonka päälitse kul-
-ki siltakaitain varustettu kaunis ajotie mahtavine helakanvihreine
-havupuineen. Tekojärven kaivaminen hevos- ja lapiotyönä mone-
-na talvena maksoi varmaankin paljon rahassa. Tekojärven kaiva-
-jista ja maanajajista on elossa yksi, joka tulkoon mainituksi, Ant-
-ti Ollinpoika Seppänen Tirttulasta.

Vienolaan liittyvällä Usva -palstalla oli suoritettu metsäoji-
-tusta tämän vuosisadan alkupuolella monena vuotena. Tästä ojit-
-taja Anttilan Antti eli ojankaivaja kertoi joidenkin Kirkonkylässä
-hänelle maininneen, että Paavolainen on hassu kun panee rahansa
-suohon. Vuonna 1936 kulkiessani metsähallituksen suonkuivatus-
-osaston metsänhoitaja Perttulan kanssa Kirkontilan metsässä Vie-
-nolan lähetyvillä tulini maininneeksi, että tässä on lähellä lähes
-neljäkymmentä vuotta sitten ojitettu metsäalue omistajan suunni-
-telman mukaan. Perttula tahtoi heti lähteä katsomaan aluetta,
-jossa sitten käytiin puolittain salaa, ettei häiritty Vienolan asuk-
-kaiden rauhaa mitenkään. Perttula oli siellä omassa elementis-
-sään, luki vuosikasvaimet ja selitti millainen metsä on ollut oji-
-tuksen alkaessa; nyt olivat rahat kasvaneet suuren taikinapytyn
-vahvuiseksi komeiksi puiksi ja mahtavat n. kahden metrin syvät
-ojat toimivat yhäkin. Ojittaja oli tajunnut suorittaa jo näin aikai-

...nata parannustyötä vasta lähes neljäkymmentä vuotta myö-
-hemmin. Mutta joudumme toteamaan, että pääsadan tuosta on kor-
-jannut vieras valtio. Ojituksen tarkoitus oli myös usvan poistami-
-nen.

Vertaistaan vailla olevan Vienolan luonnonkauniin puiston ra-
-kennuksineen kukoistuksessaan näin viimeksi joulukuun ensimmäi-
-sen päivän iltana 1939 sotatoimissa, kun viimeiset esikuntamme
-miehet ja komentaja tekivät lähtöä sieltä kauemmas etulinjoja puo-
-lustavien joukkojen jaloista. Synnyin- ja kotikyläni Tirttulän ehkä-
-pä viimeisenä suomalaisena yksin sivuutin savun ja käryn seassa,
-eikä siellä ollut muuta kiinnostavaa kuin kärventyneet puutarhat ja
-jätekekäleet. Linnamäellä tapasin läheisempiä sotilastovereita,
-joiden kanssa vetäydyimme pääjoukkojamme kohti Annakristinkan-
-gasta. Kuitenkin meidät määrättiin Vienolaan vähäksi aikaa lepää-
-mään ja kuivaamaan puolitoista vuorokautta jokseenkin yhtä kyytiä
-lumessa (10-15 sm) kastuneita varusteitamme, hiljan juuri taas
-yhden joukostamme kuulun vatsaansa saadessa ja taakse toimitet-
-tuna kohta kuoli. Katselin katkeroituneena salissa, jonka etelän
-puoleinen seinä oli melkein kokonaan lasista, huoneessa olevia
-kukkia ja kalustoa. Puhelimessa oli lappu, jossa oli omistajan uu-
-si puhelinnumero, ja viimeinen esikunnan pois lähtevä mies selitti
-komentajan soittaneen aikaisemmin omistajalle, että jos toimitet-
-taisiin sentään näin arvokasta omaisuutta kuten taulujakin pois tu-
-houtumasta, mutta oliko se nyt Alice-rouva, joka oli sanonut mie-
-luummin näkevänsä ne tuhoutuneina kuin kuljeskelemassa ahtaissa
-paikoissa monenlaisten muiden vaarojen alaisina. Sotilasvarustei-
-siin pukeutuneina, kaasunaamari niskan alla korkkimattolattialla,
-viilentyneissä huoneissa koetettiin uinua, mutta sellaiseksi ns. koi-
-ranuneksi se jäi. Tuskin siinä tunteja paljonkaan kului, kun taas
-tuli uusia määräyksiä siirtyä muualle rintama-aukkoa sulkemaan.
-Vienola jäi täydessä luonnonkukoistuksessaan sinä yönä maahan
-tunkeutuneen hallintaan. Ei voi sanoin kuvata raskasta mielialaa,
-joka vallitsi meidän 6-7 miestä käsittävässä ryhmässämme. Vuon-
-na 1955 kuljin Vienolan ohi, jonka puisto oli raiskattu sellaiseksi,
-että parasta olisi, ettei sitä sellainen näkisi, jolla on sen kukois-
-tuksen aikainen kuva muistissa.

Kirjailijain haastattelussa hämeenlinnalainen kirjailija Matti
-Kurjensaari on televisiossa monesti esittänyt vanhempia kuvia mai-
-nitusta Vienosta, joka näyttää hänellekin olevan tuttua jossain mää-
-rin.

Tammikuussa 1930 Vienolan isäntä varatuomari, henkikirjoitta-
-ja Pekka Paavolainen (Pietari Pietarinpoika) saatettiin vuorolleen
-ajallisen elämänsä päättyessä Kivennavan kirkkomaahan, jossa

hautaan laskettaessa Kivennavan ns. sekakuoro lauloi "Vaivuos vaivu synnyinmaasi helmaan, - sieltä sä löydät mitä etsit täältä" ym. valittuja tilaisuuteen sopivia lauluja. Siunauksen toimittajaa en tarkemmin muista, olisikohan se ollut Arra. Siunaustoimituksen jälkeen vietettiin muistohetki vainajan kotona Vienolassa.

Erikoisesti on muistissa Vienolan vireä, joustavaliikkeinen liinaharjahevonen, joka kesät talvet kiiti Vienolan ja Kirkonkylän keskuksen väliä talvisin hevosenharja ja rekiperämatto tuulessa hulmuten erilaisia talonasioita hoidettaessa, milloin isännän, perheenjäsenen, kirjailijoiden, taiteilijoiden tai muun vieraan ohjaamana kenties parikymmentä vuotta. Se veti nyt isäntäänsä viimeisellä matkalla masentuneen näköisenä verkalleen vuosikymmenten jäykistämisen askelin Kirkonmäelle, eikä sitä hevosta paljon kirkolla sen jälkeen nähtykään, ja muutamien kuukausien jälkeen sai omaisten ja vainajan toivomuksesta, tosin ihmiskäsien kautta, päättää päivänsä joutuen Vienolan puiston multa.

Yli sadan vuoden ajalla on maamme kehityksessä tapahtunut valtavia muutoksia. Suvun alkuperäinen perinteellinen maanviljelijän ammatti sitoo ihmistyövoimaa väestöstä enää n. alle 15 %, kun se risuastuvan ja atran aikakautena satoi n. 75-80 % väestöstä. Tuskin suvussamme on enää 15 % maanviljelyksestä toimeentulonsa saavia. Teknillinen eli tekniikan kehitys on tällä vuosisadalla ollut valtava myös maatalouden alalla. Koneellistaminen on helpottanut raskasta ihmistyötä paljon, mutta se on tuonut yhtä paljon ongelmia saasteina, tärinä, loukkaantumisina ja yleisenä sosiaalisena rasituksena, joskin yhteiskunnan palveluksetkin ovat valtavasti lisääntyneet.

Hauholla, tammikuun 19. päivänä 1972

Lauri Antinpoika

maanviljelijä, Hauhon kunnan Vitsiälän kylässä "Tirttula" 11⁵ Hämeen lääniä.

MARTTI PAAVOLAISEN HAASTATTELUJA

Jos oli pakkasia, niin sika tapettiin kaksi viikkoa ennen joulua. Lämpimien säiden vallitessa siirtyi teurastus lähemmäksi joulua. Samaan aikaan aloitettiin myös maltaitten haudottaminen leivinuunissa, joita sitten käytettiin kaljan teossa. Kaljaa tehtiin niin suuri tynnyrillinen, että sitä riitti yli joulun. Vanhoilla miehillä olivat omat juomansa, mutta niitä ei tuotu ruoka- eikä kahvipöytään.

Jouluruuat olivat moninaiset ja runsaat. Piirakoita tehtiin "monensorttisia" kuten: jamakka- (rahka-), tattari-, herssryyni- ja riisiryynipiirakkaa. Tattarkakkara kuului myös pullan ohella joulupöytään. Varsinaisen jouluaterian muodostivat riisipuuro ja kinkku. Lipeäkalaa ei käytetty, se tuli muotiin vasta tämän vuosisadan puolella. Jälkiruokina olivat mustikka-, veskuna- (luumu-) tai mesmarjasoppa (rusina-). Paatakk (siirappi) oli myös välttämätön. Sitä kaadettiin alustassille (teevadille) ja siinä kastettiin pullaa, jota sitten syötiin. Juomana olivat maito ja kalja.

Joulupuu tuotiin metsästä kotiin halko- tai rankakuorman päällä. Puu valittiin huolellisesti. Joskus katsottiin jo kesällä valmiiksi. Kuusen koristelu oli lasten huolena. He leikkasivat värillisestä paperista pitkiä suikaleita, jotka kierrettiin renkaiksi ja renkaista tehtiin ketjuja. Paperista tehtiin myös jonkinlaisia lipuja. Kaupasta tuotiin ns. orehkoja. Ne olivat lumivalkeisesta ja punaisesta sokeritaikinasta tehtyjä hevosen, kalan ja rinkiän muotoisia leivonnaisia. Kynttilät tuotiin Pietarista. Ne olivat kuuluisan Neyskyn tehtaan tuotteita sinisessä paperissa ja keltainen etiketti. Joulupuukaramellit tulivat muotiin vasta 1896-97, jolloin niitä hankittiin myös meille.

Joulusauna ei poikennut millään tavalla tavallisesta lauantaisaunasta, paitsi, että kylvettiin tavallista aikaisemmin. Miehet kävivät ensin ja olivat sitten alusvaatteisillaan koko aatto-illan.

Aatto-aamuna levitettiin tupaan koko lattian peittävä olkikerros. Se oli niin paksu, etteivät lapset rajuimmista leikeissäänkään loukanneet itseään. Jouluoljilla ei nukkuttu öitä.

Joulukuusi oli keskellä tupaa lattialla. Tupa oli 9,5 x 9,5 m. Kun kuusi oli sytytetty, alkoi teen tai kahvin juonti, jolloin pukki ilmestyi tupaan.

Pukilla oli kasvoillaan Pietarista ostettu pukin naamari, punaiset posket ja pitkä parta. Vaikka pukki oli hyväntahtoisen näköinen, pelkäsivät lapset häntä. Pukki jakoi lapsille joululahjoja, tavallisesti Pietarista ostettuja leikkikaluja. Tytöille lemmiä ja

...kerran komean, valkohanjaisen hevosen.
...uutergia syötiin siinä 22-23 välillä. Nukkumaan mentiin he-
syönnin jälkeen, että jakesittiin mennä 6 aikaan alkavaan joulu-
kirkkoon.

Joulukirkossa oli paljon kynttilöitä alttarilla, pitkin parvien
reunoja ja istujien edessä. Osa lapsista pääsi kirkkoon. Kirkkoon
meno ja sieltä tulo oli hurjaa kilpaa ajoa.

Toukokuussa 1964. Kertoja: Tuomas Paavolainen
synt. 28.12.1891

PAAVOLAISEN SUKUSEURAN
JÄSENLEHTI 1/1972

Muistelma Terijoen Antin kauppapuodista

Antin talo Terijoella oli iso 2-kerroksinen puutalo. Toisessa
päässä oli asunto. Antilla oli kaikkiaan 32 taloa, joista yksi 2-
kerroksinen kivitalo. Kaikissa oli verannat, yhdessä ympäri ko-
ko rakennuksen. Kun Antti tuli Viipurista tai Pietarista ostosmat-
koiltaan, ei hän koskaan ottanut asemalta ajuria, vaan käveli koko
3 km:n matkan kotiinsa. Antti oli lyhyt, mutta suoraryhtinen ja
sukkela liikkeissään. Hän asui kauppatalossa.

Kauppa oli sen aikaiseksi siisti. Mitään roskia ei saanut olla
lattialla. Antti oli itse monta kertaa "metla" (luuta) kädessään
siivoustöissä.

Mitään tavaraa ei saanut kaupasta puuttua. Seinällä oli paperi,
mihin merkittiin kaikki vähissä oleva tavara, ja kun Antti tuli os-
tosmatkoiltaan, katsoi hän heti paperista mitä tarvittiin ja lähti
asian vaatiessa "niiltä jalansijoilta" uutta hankkimaan.

Kun ovesta tultiin kauppaan, oli oven suussa rivi tammitynny-
reitä, joissa oli erilaatuisia kahveja. Niiden takana tiski ja tis-
kin takana seinällä sikarit, savukkeet, mahorkat ja lehtitupakat.

Tupakkahyllyn takana oli huonekaluosasto. Siellä oli tuoleja,
pöytiä, piironkeja, kaappeja ja peilejä. Komeat rautasängyt oli-
vat ladotut pitkäksi riviksi seinää vasten.

Kangasosasto oli iso ja monta myyjää.

Kenkiä myytiin neljässä eri osastossa. Mahnikkaat (kömpelö-
tekoiset venäläiset saappaat) ja mustat, suomalaiset saappaat,
myytiin eri osastoissa. Niitä oli niin mahdottomasti, ettei niitä
passannut laskea sekaisin. Saapasosastolta päästiin yläkertaan
n. 2 tai 2,2 metriä leveitä portaita pitkin, joiden yläpäässä oikeal-
la puolella oli miesten kenkiä, patiineja ja vasemmalla puolella
taas naisten kengät. Siihen aikaan ei matalia kenkiä ollut. (Entä
pastmakit?).

Kauppan edessä seisoi aina pitkä rivi ajureita. Kun ostaja tuo-
ttiin oven eteen, ajoi ajuri jonon loppupäähän ja pois lähtevät osta-
jat ottivat ajurin jonon alkupäästä ja kyydittäviä riitti.

Kassanhoitajana oli pankinjohtaja Sulo Mustosen sisar ja tilin-
tarkastajana Sulo Mustonen. Pahat suut kertovat, että tämä sisa-
ruspari tienasi näissä hommissa kovasti.

"Kellarloi, no niitähän hänel ol rantaa ast. Mis ol voita, mis
mittäi."

"Mitä ei Paavolaise Antilt saa, sitä ei saa Pietaristkaa", sa-
noivat ostajat.

Martti Paavolaisen muistiin merkitsemiä lääkkeitä eli "lekatsuja"
sekä hoitotapoja, joilla Kivennapalaisia ja Paavolaisiakin paran-
neltiin.

Jos lapset eivät oppineet kävelemään, katsottiin syyn olevan
jäykissä suonissa.

Apteekista ostettiin "karhun rasvaa", jolla voideltiin sääret ja
reidet.

Jos lapsi itki, arveltiin syyksi vatsankivut. Vatsa voideltiin
puuöljyllä ja potilas peitettiin lämpimien peitteiden sisään.

Päänkivistys

Kamfertiiviinalla voideltiin otsa ja ohimot.

Yskä

Poltettiin sokeritoppapaperia ja hengitettiin sen savua.

Kiptaarilla (tärpätillä) voideltiin rinta.

Talilla (eläimen rasvalla) voideltiin sokeritoppapaperi, joka sit-
ten revittiin pieniksi palasiksi (ns. revitty rasva), rinnan päälle
paineltiin kiinni.

Vatsataudit

Koivusiskii, koivun silmu ennen puhkeamistaan, liotettiin viinassa,
jota otettiin vatsa- ja punatautiin lusikallinen.

osteisia rautanauvoja ym. rautaromua pantiin kiehuvaan veteen, jonka höyryä hengitettiin pää hupissa.

"Punasta pippuripalkoo", turkinpippuria, ostettiin apteekista ja pantiin viinaan tai mustaan kahviin likoamaan ja näin saadulla nesteellä voideltiin ikenet ja posket.

Haavat

Rautanaulan aiheuttamiin pistoihin tai haavoihin käytettiin kiptaaria eli tärpättä.

Avonaiseen veri-haavaan pantiin hämähäkin verkkoa.

Avoimeen verahaavaan virtsattiin.

Ahavoituneet jalat

Ahavoituneet "karpanokkimat" jalat voideltiin voim ja tärpätin sekoituksella tai hapankermalla.

Silmät

Jos silmät oli mennyt saippua tai roskaa, poistettiin ne molettamalla.

Koiranämä, määrämappu, parannettiin molettamalla sitä koiralla.

Reumatismi

Parannettiin hevosuurin tukitulla koiran urvella.

SUKUAATTEESTA ASIAA

Reissatessani 1950- ja -60 -luvuilla isä-Tuomaan kyytipoikana kivemnapoisten, uuskirkkoisten, muolaanmiesten ja muittenkin eteläkannakselaisten pitoloissa tulin useasti ajatelleeksi kasvuikäisen kotipaikan ja sukulaisuuden merkitystä ihmisen myöhemmälle kehitykselle. Rohkenen tähän viskata muutamia ituja pohdiskelustani.

Maaltamuutto muistuttaa joissakin suhteissa evakkotaivaltamme. Kuitenkin, kun nykysuomalaisesta kylästä muuttanut poika tai tytär haluaa myöhemmin esitellä nuorikolleen, sulholleen tai lapsilleen esi-isäinsä asuinseutuja ja sille ominaisia tapoja, ruokia jne., hän voi siellä piipahtaa, viettää lomansa tai vaikkapa muuttaa takaisin. Tätä ei kannakselainen enää voi tehdä. Puuttuu mahdollisuus oleskeluun vanhalla kotitanhualla tuttujen ja tutuntuntuihin ihmisten parissa, virkistävään taukoon työkiireiden lomassa, ja ennen kaikkea henkisesti kasvattavaan kokemukseen kaiken jatkuvuudesta.

Kannakselaiset ovat tätä puutetta korvatakseen viettäneet runsain mitoin erilaisia juhlia ja perustaneet pitäjäseuroja ja yhdistyksiä kokoontumisen helpottamiseksi ja yhteisten muistojen vaalimiseksi. Valtaosaltaan osallistujina ovat olleet kantapitäjässä syntyneet ja yhdessä varttuneet karjalaiset. Näiden alkuperäisten kannakselaisten poistuttua aikain vierissä lopullisen rajan taakse hupenevat pitäjäseurojen mahdollisuudet yhteisen toiminnan ylläpitäjinä. Ei ole luultavaa, että nuorempi muualla syntynyt polvi jaksa asiasta vapaaehtoisesti innostua. Seurat ainakin vaihtavat kotipitäjää.

Sukulaisuudessa on vielä pitkäksi ajoiksi kiehtovuutta, joka riittää kokoamaan ihmisiä yhteen eri seuduilta ja eri harrastus- ja yhteiskuntapiireistä siitäkin huolimatta, että kokoontumispaikaksi itseoikeutettua kotipitäjää ei ole. Yhteiset esi-isät ja -äidit, heidän historiikkinsa, yhteiset sukututtavat ja -asiat kiinnostavat luonnostaan myös uusia sukupolvia. Jos vaimolla on esitellä iki-oma kotipitäjänsä, niin pitäähän miehellä olla ainakin koreita sukulaisia, jottei aivan juureton olisi. Ja hyvä on, että suvulla on myös jonkin verran historiallista kantavuutta. Eivät kai pohjalaiset ainoita ole, jotka omallaan tahtovat kehuskella.

Sukulaisuus ja sukuasiat eivät toki ole pelkkää "uhoamista" (vaikka kyllähän meidän sukumme tietysti antaa aihetta siihenkin). Suvun puitteissa tapahtuva kanssakäyminen on mitä suurimmassa määrin asiallista ja osallistuvaa yhteiskuntahenkisyyttä. Tässä suhteessa etenkin sukukokoukset voivat antaa nuoremmallekin väel-

...eiskunnallista virikettä ja tietoa. Nykyisen ammattiryhmittä-
n tapahtuvan yhteytymisen, jopa kikkiiytymisen, vastapainona on
täysin eri aloilla toimivien suvun jäsenten ja perheiden yhteistoi-
minta kaukana "homekorvaisuudesta". Päinvastoin tällaiset ajan
yleiseen tendenssiin nähden poikittaisuuntaiset ryhmittymät ovat vä-
häisissä muodoissakin jopa välttämättömiä monenkeskeisen kulttuu-
rin säilyttämiseksi ja edistämiseksi.

Vähän lienee nuorissa sellaisia, jotka ovat vakaasti päättäneet
olla tulematta häirityiksi suvun taholta. Yhteistoiminnan esteenä
on pikemminkin tiedotuksen niukkuus, ja tätä puutettahan tämä leh-
tinenkin pyrkii sukumme osalta lievittämään. Ainakin kokouksista,
suvun henkilömuutoksista, suoritetusta sukututkimuksesta ja van-
haa kantapitäjää ja esi-isiämme koskevista tiedoista olisi hauska
saada kuulumisia.

Sukuuute on nykyajassakin arvokas asia.

Jussi Tuomaanpoika

SUKUMME HISTORIASTA

Kun v. 1966 vietettiin sukukokousta Hauholla Viittakiven opistol-
la, sitä vietettiin samalla sukumme 300-vuotisjuhlan merkeissä.
Kuten yleensä tällaiset "perustamisjuhlat", niin myös tämäkin juh-
la lepäsi suhteellisen epävarmalla pohjalla. Lähtökohtana oli se,
että suvun vanhin tunnettu jäsen Pietari Tuomaanpoika Paavolainen
on kirkonkirjoissa mainittu 87 vuoden ikäiseksi kuollessaan v. 1853.
Näin siis laskettu vuosiluku 1666 olisi varhaisin tarkka vuosiluku,
joka liittyisi sukumme tunnettuihin vaiheisiin. Kun nykyisten tie-
tojemme mukaan muualta Suomesta ei tunneta Paavolais-sukua -
lukuunottamatta erästä venäläistä perhekuntaa, joka vuosisadan
alussa Johanneksessa otti Paavolais-nimen - polveutuvat kaikki
nykyisin elävät sukumme jäsenet tästä Pietari Tuomaanpojasta,
jota siis tästä syystä voidaan nimittää sukumme "kantaisäksi".

Sukumme kasvaminen ja vaiheet Pietari Tuomaanpojasta eteen-
päin ovat jokseenkin hyvin selvillä. Tosin on joitakin suvun jäse-
niä 1800-luvulla todennäköisesti siirtynyt silloiseen Pietariin, ja
heidän myöhemmät vaiheensa ovat jääneet tuntemattomiksi. Niin
ikään lienee joku miespuolinen Paavolainen lähtenyt myös Amerik-
kaan, joten sinnekin mahdollisesti on voinut syntyä haarautuma,
josta emme ole selvillä. Suurin piirtein on sukumme kuitenkin
sen näköinen ja kokoinen kuin olemassaolevista sukutaulukoistam-
me ja sukukartastamme ilmenee.

Suurten lapsiparviien ilmestyminen 1700-luvun lopulla ja sen jäl-
keen laajensi nopeasti sukua, syntyi sukuhaaroja ja perhekuntia,
jotka alkoivat etäännyä toisistaan niin samassa Kivennavan pitäjäs-
sä kuin asuivatkin. 1900-luvun vaihteeseen tultaessa oli sitäpait-
si jo tapahtunut siirtymistä kotipitäjän ukkopuolelle: mm. Viipu-
riin ja Helsinkiin, mutta myös muualle. Niinpä Vaulon teoksessa
"Tyrvännön vaiheita" s. 91 kirjoitetaan, että "v. 1891 kuntakoko-
us suostui maksamaan kauppias Paavolaiselle 5 mk vuodessa kirk-
kopostin kuljetuksesta kirkkoon ja sieltä takaisin. Valtion järjes-
tettyä sittemmin postinkuljetuksen, toimi kauppias Paavolainen
vuosikausia postinkuljettajana hevoskyydillä Parolan ja Suotaalan
postitoimistojen välillä varustettuna sen ajan postinkuljettajalle
kuuluvalla miekalla mahdollisten postiryöstäjien varalta. Suotaa-
lan postitoimisto sijaitsikin vuosikymmeniä Paavolaisen rakennuk-
sessa nykyisen Kosken rakennuksen paikalla vielä senkin jälkeen,
kun kauppaliike siinä lopetettiin." Ja vielä s. 94 maininta: "Vas-
ta v. 1889 sai maakauppias Vihtori Paavolainen oikeuden harjoittaa
maakauppaa Suotaalassa." Samassa teoksessa nähdään Tyrvännön
työseuraa 1890-luvun alussa esittävässä valokuvassa myös nuori
tyttönen Anna Paavolainen.

Näinkin varhain siis sukumme haarakkeita oli muuttanut pois
Kivennavalta ja vieläpä toiseen maakuntaan. Näin ainakin oletan,
niin kauan kuin asiaa ei tutkimuksen avulla ole voitu varmistaa.

Mutta toisaalta sukumme historian tutkijan mielenkiinnon on ai-
na pakko kohdistua myös sukumme ongelmaan Pietari Tuomaanpoi-
kaa edeltävänä aikana, ainakin niin kauan kuin on tehty kaikki se,
mitä tutkimuksen hyväksi on mahdollista tehdä. Ja sitä on todella-
kin vielä paljon.

Periaatteessahan on aina tiedetty, ettei Pietari Tuomaanpoika,
joka kirkonkirjoissa esiintyy ensi kerran v. 1729 Kivennavan Kau-
kolempiälässä asuvana, ole voinut olla Kivennavan alkuperäisiä
asukkaita. Varhaisin Pietari Tuomaanpojan alkuperää selittävä
"sukutarina" tietää sanoa hänen ennen olleen Viipurin linnassa
"vahtina", siis sotilaan ammatissa. Tarina onkin sikäli mielekäs,
että kun venäläiset isonvihan aikana 1710 valloittivat Viipurin, on
tietenkin mahdollista, että syntyneiden melskeiden seuraamukse-
na esi-isämme olisi ajautunut tuohon piskuiseen kylään, joka kä-
sitti 3-4 taloa ja oli kaukana liikenteen valtavylistä. Epäilemät-
tä hän myös tuli Kivennavalle yksinäisenä eikä perheellisenä mie-
henä. Tietysti tätäkään ei ole vielä sitovasti todistettu, mutta se
on, kuten sanottua, aivan ilmeistä. Pietarin puoliso, Maria Hen-
rikintytär näet kuoli v. 1762 60-vuotiaana ja oli syntynyt siis 1702;
Marian ja Pietarin ikäero oli siis peräti 36 vuotta. On pakko aja-
tella, että Pietari vasta Kivennavalla oli avioitunut Marian kanssa.

alta on kyllä kiinnitettävä huomiota tähän Pietarin ja Ma-
suureen ikäeroon. Joskaan se ei ole niin suuri, että heidän
asteisten lapsiensa syntyminen olisi biologisesti mahdotonta, niin
se on kuitenkin sangen harvinaislaatuinen. Sen vuoksi ja koska
Pietarin syntymävuodesta ei ole muuta varmaa tietoa kuin tuo kuol-
leiden luettelossa oleva merkintä 87 vuoden iästä, lienee jatkavas-
ti otettava lukuun myös inhimillisen erehdyksen mahdollisuus kir-
konkirjoissa. (Voihan esim. olla niin, että Pietarin kuolemaa kir-
konkirjoihin vietäessä hänen syntymävuodekseen oli mainittu 1687,
mistä johtuen hänet epähuomiossa on mainittu 87-vuotiaaksi.)

Mutta olipa tämän yksityiskohdan laita miten hyvänsä, jostakin
Pietari Tuomaanpojan on täytynyt Kivennavalle tulla. Kysymys
on mielenkiintoinen, mutta siitä on paha kirjoittaa hetkellä, jolloin
täydellisen salaperäisyyden verho kenties on hiukan raoittunut,
mutta niin vähän, että sen läpi ei voi nähdä mitään varmaa. En-
nen kaikkea on kysymys Pietarin isästä eli Tuomas Paavolaisesta
toistaiseksi avoin. Sellaista henkilöä ei vielä ole löydetty. Toi-
veita herättävää on kuitenkin se, että 1600-luvun asiakirjoista on
löytynyt jälkiä henkilöistä, jotka mitä ilmeisimmin ovat käyttäneet
itsestään nimeä Paavolainen - eikä Paavilainen, jota nimeä esiin-
tyy runsaasti - ja jotka siten tarjoavat luonnollisia kiintopisteitä
jatkuvalle tutkimukselle.

Ensimmäisenä haluaisin tässä yhteydessä mainita Viipurin käm-
nerioikeuden pöytäkirjassa 25. p. lokakuuta 1653 mainitun "kanta-
ja Henrik Paavolaisen ("een dragare Hendrig Pafuolain"), joka ni-
mi esiintyy niin selvästi kirjoitettuna, ettei kirjoitusasussa ole mi-
tään epäilemistä. Mainittu Henrik on useiden muiden miesten kans-
sa tullut oikeuden eteen, joistakin luvattomista lehmäkaupoista,
mutta kun muille miehille on langetettu tuomioita, ei Henrikille ole
tällaista annettu. Hänen nimensä esiintyy pöytäkirjassa siis vain
sen ainoan kerran, jolloin luetellaan ne henkilöt, jotka saapuivat
paikalle tähän oikeudenistuntoon. Merkittävää tässä yhteydessä
on todeta, että miesten nimet on kirjoitettu pöytäkirjaan aivan var-
masti heidän oman lausumisensa perusteella, joten Henrik siis on
esittänyt sukunimensä asun Paavolainen. Viipurin manttaalikir-
joista, joita vain puutteellisesti olen ehtinyt tarkastaa, en toistai-
seksi ole löytänyt Henrik Paavolaista, vaikka niissä on suuri mää-
rä muita "kantajia". Näin Henrik jää toistaiseksi erilliseksi "löy-
döksi", jonka asettaminen oikeisiin yhteyksiinsä toivottavasti ker-
ran tapahtuu. (Henrikin todellinen löytäjä on valtiot. kand. Aarno
Tertti, Espoo, jonka oman suvun vaiheet tietyltä osin liittyvät mei-
dän sukuumme.)

Erittäin varteenotettavan lähtökohdan muodostavat myös ne ha-
vainnot, joita sukumme jäsen ja nykyisen sukutaulukon laatija agr.

Uolevi Asikainen on tehnyt Asikaisten sukua koskevien tutkimuk-
siensa yhteydessä. Hän juuri on suullisissa keskusteluissa sano-
nut nähneensä Mikkelin lähistöllä Juvan pitäjässä olleen "paavo-
laisia". Tämän tiedon olen nyttemmin omasta puolestani voinut
varmistaa. Tarkastellessani näet manttaaliluetteloita näiltä seu-
dulta ja vuodelta 1650, löysin todellakin useita "Pafwilaisia",
mutta myös erään selväkin selvemman nimen, joka oli kirjoitet-
tu "Christer Pafvolain". Täten on selvää, että Juvalla tällöin
asuneiden "Paavilaisten" historia ja vaiheet kuuluvat keskeisesti
ensi tavoitteisiin sukumme varhaistutkimuksessa. Saattaa olla,
että sukumme lähtökohta Kivennapaa edeltäneeltä ajalta on täällä
Savon sydänmaalla.

Toisaalta on huomautettava, että mikäli onnellinen sattuma ei
tule avuksi, isän löytäminen Kaukolempiällä Pietarille voi viedä
runsaasti aikaa, sillä valitettavasti on pakko alistua siihen tosi-
asiaan, että menneiden vuosisatojen erilaiset "kirjurit" käsittel-
vät nimiä melkein miten itse lystäisivät, joten kysymys siitä, ku-
ka on Paavolainen ja kuka Paavilainen ja mikä yleensä on näiden
sukunimien alkuperäissuhde, on mutkikas ja vaatii yksityistapauk-
sissa paljon vertailevaa tutkimista. Pienenä esimerkkinä tästä
mainitsisin sen, että samaiselta vuodelta 1650 löytyy Jämskestä
"Thomas Paulain". On selvää, että tutkijan on pakko ryhtyä seu-
railemaan tämän henkilön nimen kirjoitusasuja todetakseen onko
nimeä koskaan kirjoitettu o:lla. Myönteisessä tapauksessa olisi
pakko pitää juuri tätä miestä parhaana isänä Pietarille. - Tämä
vain pienenä viittauksena tutkimuksen ongelmiin.

Jaakko Paavolainen
(T 84)

Sihteerin näkökulmasta

Katseli näitä sukuaasioita mistä näkökulmasta hyvänsä, niin to-
deta pitää, että sukupuumme on vuosisatojen saatossa kasvanut ja
versonut paremmanpuoleisesti siitä ajasta, kun Pietari Tuomaan-
poika lapsuasakanaan kirmaili Kivennavan Kaukolempiällä, suu-
ren Suulajärven rannoilla. Minulle tämä Pietari Tuomaanpoika
"asentopaikka" tuli kuin tilauksesta tämän jutun juoneksi, koska
omatkin "pitkospoikuni" ovat lapsena ollessani sattuneet samoille
rannoille ja sannoille.

Niinpä niin, siellähän ne sukupuumme juuret ovat edelleenkin
meille niin kauniissa Karjalassa. Siellä se sukupuumme kanto ki-

Ja tavoin pitää juurensa lujasti kiinni isiemme ja äitiemme
mailla. Maailman myllerryksistä ja ihmisten toilauksista huo-
amatta. Juuret ovat siellä ja itse puu versoo voimakkaasti veso-
jaan kautta Suomen ja kaukaisempiakin maita myöten. Hajallaan
olla "kuin harakan pojat" - pesäpuu on kaadettu. Sukuseuram-
me eräänä päätehtävänä on, sen syntysanojen mukaan, herättää
meissä yhteenkuuluvaisuuden tunnetta, kerätä muistoja ja tietoja
kunnioitettujen esi-isiemme ja äitiemme aikakaudelta sekä tuoda
ne kuin tuoreina, olevien ja tulevien sukupolvien tietoisuuteen.
Ettei ajan ruoste hajoittaisi ja hävittäisi meitä - unhon yöhön.

Niihin tavoitteisiin liittyy historioitsijamme arvokas työ, suku-
juhlamme ja nyt uutena lisänä luoksenne saapuva sukuseuralehtem-
me ensimmäinen kappale. Ne kaikki ovat hyödyllisiä korsia sii-
hen sukumme muistojen kekkoon, joka meille maailman matkaajil-
le on joskus niin tarpeellinen, henkinen pesäalue.

Lehtemme ensimmäinen numero on pyritty aikaansaamaan var-
sin suppeassa piirissä, mutta elämme toivossa, että tämä osal-
taan herättäisi henkiin kirjoittamisen tarpeen laajemmissakin su-
kulaispiireissämme, jolloin, mikäli mahdollisuuksia on, aina sil-
loin tällöin aikaansaataisiin entistä monipuolisempi lehti. Siksi
toivomme, että kaivaisitte muistojenne ja tietojenne kätkeistä
menneitä ja nykyisiäkin aiheita, paloina ja pätkinä, tulevia nume-
roita varten. Muuten saa "Heiki-Juosi-pojapoika" valittaa kuten
entinen Kannaksen mies "Hotsittaa, hotsittaa, mut siitko otat
karantassi käteheis ni kirjuttamisest ei taho tulla mittää."

"Sellaista se o"

Toivo Paavolainen